

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА**

МАТЕРІАЛИ

ХІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

МИКОЛАЇЩИНА І ПІВНІЧНЕ ПРИЧОРНОМОР'Я: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

До 30-річчя Незалежності України

8 жовтня 2021 р.

Миколаїв ■ 2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОДА
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
МИКОЛАЇВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
НАЦІОНАЛЬНА СПІЛКА КРАЄЗНАВЦІВ УКРАЇНИ
(МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСНА ОРГАНІЗАЦІЯ)

МИКОЛАЇВЩИНА І ПІВНІЧНЕ ПРИЧОРНОМОР'Я: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної
конференції, приуроченої до 30-річчя
Незалежності України

8 жовтня 2021 року

МИКОЛАЇВ
2021

УДК 908(477.7)

Науковий редактор: Філатова О. С., д-р філол. наук, професор

**Редакційна колегія: Бобіна О. В., канд. іст. наук, доцент;
Гінкевич О. В., канд. пед. наук, доцент;
Клименко Н. Г., викладач;
Патлайчук О. В., канд. філос. наук, доцент;
Чугуєва І. Є., канд. психол. наук, доцент.**

Миколаївщина і Північне Причорномор'я: історія та сучасність : матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції, приуроченої до 30-річчя Незалежності України. 8 жовтня 2021 року. Миколаїв : НУК ім. адм. Макарова, 2021. 360 с.

У матеріалах XI Всеукраїнської науково-практичної конференції подано аналіз історії та перспектив розвитку Півдня України, розглянуто соціокультурні можливості краю, розвиток галузі психології та медіа, освіти і науки. Конференція приурочена до 30-річчя Незалежності України.

Матеріали конференції стануть у пригоді науковцям, працівникам освітньої сфери та здобувачам освіти.

УДК 908(477.7)

© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2021

ЗМІСТ

Історія і перспективи розвитку Миколаївщини та Північного Причорномор'я

Березовська Т. В. Історичні студії Миколи Миколайовича Аркаса.....	7
Бобіна О. В. НУК в системі вищої освіти незалежної України і вікові традиції академічної культури.....	12
Булгакова Т. М., Жукова Г. В. Морально-естетичне виховання Миколаївщини у другій половині століття ХХ.....	17
Галунець Н. І. Місцевий економічний розвиток територіальних громад Південного регіону.....	21
Дем'яненко Ю. Н. Григорьев Валентин Иванович – священник и хирург.....	25
Золотухін А. І. Кіммерійський цар Таргітай – засновник давньогрецької культури й скіфської держави!.....	33
Іванова Г. А. З історії діяльності Новобузького освітнього товариства (1908-1920 роки).....	48
Коваль Г. П. Декілька моментів з історії Маріуполя в 1885 році.....	51
Коваль Г. П. Крим: історична мозаїка в січні-березні 1885 року.....	56
Коваль Г. П. Продаж жінок із Одеси в Константинополь в 1885 році.....	61
Крикалова І. В. Утворення Ландауського (Карл-Лібхнєтського) німецького національного району на Миколаївщині у 1925 році.....	66
Ляшенко В. В. Пріоритетні напрями розвитку малого та середнього підприємництва на рівні регіону.....	70
Макушина Г. І. Видатні особистості історії Миколаєва ХІХ – першої чверті ХХ ст. в скульптурній спадщині родини Макушиних.....	74
Матвієнко Л. В. Вплив поліетнічного фактору на реалізацію процесу децентралізації на Миколаївщині.....	77
Мельник М. О. З історії діяльності Миколаївського музичного училища (1935-1941 рр.).....	81
Панченко Г. О. Впровадження принципів електронного урядування як перспективний напрямок розвитку Миколаївського регіону.....	86
Пятницькова І. В. Історія першого споживчого кооперативу Миколаєва.....	90
Савченко В. А. Південь України як фронтір визвольних змагань 1917-1922 рр.	95
Сугацька Н. В. Табори військовополонених на Миколаївщині.....	98
Федоренко М. О. Науково-методичний семінар «Україна і Білорусь: історія і сучасність», сторінки історії.....	103
Харламов М. І. Пожежна команда міста Миколаїв у першій половині 1920-х років.....	108
Циватий В. Г. Інституціональна історія транспортної інфраструктури Миколаївщини і Північного Причорномор'я в системі транспортних зв'язків українських земель: Огюстен де Бетанкур (1758-1824) у публічному просторі комунікативно-культурної пам'яті сьогодення.....	111

Соціокультурний розвиток Миколаївщини та Північного Причорномор'я

Гаврилова О. В. ІТ-квест – інновація в екскурсійній діяльності.....	118
Гончаренко І. В. Перспективи інноваційного розвитку Миколаївської області.....	120
Гончарова О. О. Темпоральність в умовах сучасного інформаційного суспільства.....	124
Гусенко А. А. Судові установи як одна з форм цивільної влади Північного Причорномор'я.....	130
Кивлюк О. П. Інтернет-бідність в умовах smart-суспільства.....	134

Scientific and methodical seminar "Ukraine and Belarus: history and modernity", pages of history

The background of the seminar «Ukraine and Belarus, history and modernity» as a platform for communication between Ukrainian and Belarusian historians on the history of two neighboring nations is given.

The range of problems discussed is shown, institutions of higher education and the scientists, who took part in the seminar are listed.

Key words: *Ukraine, Belarus, scientific-methodical seminar, history, scientific.*

УДК 351: 614.84

Харламов М. І.

доктор історичних наук, доцент,
доцент кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін
соціально-психологічного факультету
Національного університету цивільного захисту України
Україна, Харків
mike1982kharlamov@gmail.com

Пожежна команда міста Миколаїв у першій половині 1920-х років

Проаналізовано особливості розвитку пожежної дружини міста Миколаїв у перші роки нової економічної політики в УСРР. Досліджено особливості матеріально-технічного та побутового розвитку вогнеборчої служби міста Миколаїв у вказаний історичний період.

Ключові слова: *пожежні, Миколаїв, пожежні автомобілі, боротьба з вогнем, М.М. Свіжинський.*

У місті Миколаїв пожежну команду з 1910 року і до 1937 року очолював Михайло Миколайович Свіжинський. Після революційних подій 1918–1920 років на посаді брандмайора він добився суттєвої реконструкції пожежного обозу: було виготовлено ресорні ходи, шкіряні пожежні рукави були замінені на брезентові та прорезинені. У 1922 році миколаївські вогнеборці повністю змінили кінні пожежні виїзди на автомобільні. Тобто вони першими в Україні повністю перешли на

автомобільну пожежну тягу, що суттєво покращило оперативність виїздів на пожежі та ефективність гасіння. У вогнеборців покращилася дисципліна та оперативність виїзду на пожежі. У ліквідації великих пожеж брали участь не тільки міська пожежна команда, але й вогнеборчі команди заводів Миколаєва, згідно зі спеціальним планом взаємодії, розробленим М. М. Свіжинським.

За ініціативою Свіжинського та під його безпосереднім керівництвом було відремонтовано шасі американських вантажівок «УАЙТ», які лежали на місцевому «автокладовищі», і переобладнано їх на пожежні автомобілі. Незважаючи на післявоєнну розруху, у листопаді 1921 року пожежні змогли користуватися спеціальним пожежним автомобілем – «автовогнегасителем начальника пожежної охорони Свіжинського», або «автогазовкою», яку розробив Свіжинський. А у 1922 році миколаївські пожежні навіть передали у дарунок херсонським пожежним автомобіль «УАЙТ», переоблаштований на пожежну автолінійку.

На початок 1925 року у Миколаєві було п'ять добре оснащених пожежних автомобілів: дві пожежні автолінійки, дві автомобільні пожежні діжки та пожежна автомобільна драбина «Магіріуса». Наявна кількість автотранспорту повністю забезпечувала тодішні потреби команди на середину 1920-х років. Тоді ж кількість особового складу було збільшено вдвічі, пожежні працювали, підпорядковуючись інструкціям, участь у розробці яких також брав М.М. Свіжинський.

Миколаївські пожежні на середину 1920-х років мали достатньо добре оснащення, добре забезпечувалися їх побутові потреби. Згідно даних історичних джерел для вогнеборців Миколаєва було відремонтовано приміщення усіх пожежних частин міста, була побудована спеціальна лазня для борців з пожежами та членів їх родин, для кращого несення служби в частинах було закуплено нову постільну білизну, матраци, подушки тощо. Вчасно видавалася службова зимня та літня амуніція. Однак також залишалися і суттєві проблеми в роботі вогнеборців, зокрема пожежні отримували досить малу заробітну плату. На середину 1920-х років керівник пожежної частини – брандмайор – керівник пожежної команди міста – 48 рублів, брандмейстер отримував 46 рублів, враховуючи 25 % надбавки за святкові та недільні дні, звичайні рядові пожежні отримували 22 рублі 12 копійок. При чому обіцяних надбавок за понаднормові дні рядовим вогнеборцям

не виплачували. Однак слід відзначити, що порівняно з іншими містами миколаївські пожежні забезпечувалися краще ніж їх колеги з інших регіонів УСРР.

На середину 1920-х років пожежних в Миколаєві налічувалося 81 особа. З них – 1 брандмайор, 3 брандмейстери, 3 помічники брандмейстера, 12 шоферів пожежних машин, інші – рядові вогнеборці, що працювали у 3 зміни по 8 годин. Пожежні міста Миколаїв у першій половині 1920-х років відносно добре виконували свої бойові завдання, рятували людей та майно, що доводиться поступовим зниженням кількості пожеж в місті з початку до середини 1920-х років.

Джерела та література

1. Де можна дізнатися про історію пожежних Миколаївщини.
URL:<https://mk.dsns.gov.ua/ua/Istorichni-dani-pro-pozhezhnih-Mikolayivschini.html>.
2. Николаевская пожарная команда занесена на Красную доску. *Красный Николаев*. 1923. № 383. 24.10.1923 г. С. 2.
3. От пожарного с ведром до современного спасателя: история Николаевской пожарной охраны. URL: <https://www.0512.com.ua/news/3050855/ot-pozarnogo-s-vedrom-do-sovremennogo-spasatela-istoria-nikolaevskoj-pozarnoj-ohrany-foto>.
4. Шторц. Николаевская городская пожарная команда (Одесской губернии). *Пожарное дело*. 1925. № 4. С. 31.

Kharlamov M. I.

*Dr.S. (historical sciences), Associate Professor,
Associate Professor of department of social and humanitarian disciplines
of the National university of civil defence of Ukraine
Ukraine, Kharkiv
mike1982kharlamov@gmail.com*

The fire brigade of the city of Mykolayiv in the first half of 1920th years

The peculiarities of the development of the fire brigade of the city of Mykolayiv in the first years of the new economic policy in the USSR are analyzed. Peculiarities of material and technical and household development of the fire service of the city of Mykolayiv in the specified historical period are investigated.

Key words: *firefighters, Mykolayiv, fire trucks, fire fighting, М.М. Svizhinsk.*

Харламов М. И.

доктор исторических наук, доцент,
доцент кафедры социальных и гуманитарных дисциплин
социально-психологического факультета
Национального университета гражданской защиты Украины
Украина, Харьков)
mike1982kharlamov@gmail.com

Пожарная команда города Николаев в первой половине 1920-х годов

Проанализированы особенности развития пожарной дружины города Николаев в первые годы новой экономической политики в УССР. Исследованы особенности материально-технического и бытового развития огнеборческой службы города Николаев в указанный исторический период.

Ключевые слова: пожарные, Николаев, пожарные автомобили, борьба с огнем, М.М. Свижинский.

УДК 94(100):327

Циватий В. Г.

кандидат історичних наук, доцент
Заслужений працівник освіти України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
член правління Наукового товариства історії дипломатії
та міжнародних відносин
Україна, Київ
tsivatyi@gmail.com

**Інституціональна історія транспортної інфраструктури Миколаївщини і
Північного Причорномор'я в системі транспортних зв'язків українських
земель: Огюстен де Бетанкур (1758-1824) у публічному просторі
комунікативно-культурної пам'яті сьогодення**

Проаналізовано особливості формування транспортної інфраструктури Півдня України у ХІХ столітті. Акцентується увага на особистому вкладі Огюстена Огюстеновича Бетанкура (1758-1824) у розвиток політехнічної освіти